

Handläggare
Mats Christenson
Telefon: 0850812201

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
28 april 2022

Remiss av kajstrategi för Stockholms stad

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2022/256

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått ett förslag till kajstrategi för Stockholms stad 2022 på remiss. Kajstrategin syftar till att skapa förutsättningar att utveckla stadens kajer till mer levande mötesplatser, tillgängliga för folkliv, restauranger och caféer. Syftet är också att skapa fortsatt goda förutsättningar för sjöfartens behov. Strategin innehåller fokusområden och planeringsprinciper för hur kajerna ska utvecklas till levande och attraktiva platser. I förslaget beskrivs dessutom åtta kajer med en nulägesbeskrivning samt förslag på utvecklingsmöjligheter på och vid respektive kaj.

Stadsdelsförvaltningen anser att förslaget till kajstrategi för Stockholms stad är ett mycket väl genomarbetat dokument som beskriver kajernas nuvarande funktioner och hur de kan utvecklas till mer levande mötesplatser samtidigt som de uppfyller sjöfartens behov.

Angående de förslag till utveckling av kajerna inom Södermalms stadsdelsområde anser förvaltningen att idéerna generellt är positiva. I ärendet redovisas förvaltningens synpunkter och förslag kring respektive kajområde som berör stadsdelsområdet.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått ett förslag till kajstrategi för Stockholms stad 2022 på remiss. Förslaget har förutom till Södermalms stadsdelsnämnd remitterats till bland annat

övriga stadsdelsnämnder i innerstaden, kulturnämnden och idrottsnämnden.

Remisstiden sträcker sig till den 3 maj 2022 varför beslutet omedelbart måste justeras.

Remissen bifogas som bilaga till tjänsteutlåtandet.

Ärendet

Nedan görs en sammanfattning av förslaget till Kajstrategi för Stockholms stad 2022 med fokus på de delar som berör Södermalms stadsdelsområde.

Bakgrund och syfte

I förslaget anges att Stockholms innerstadskajer har blivit populära delar i stadens offentliga rum men att det finns potential att använda dessa platser ännu bättre. Den samlade bedömningen är att användningen av stadens kajer kommer att öka över tid. Det gäller för passagerar- och godstrafik på vatten, aktiviteter på och vid kajerna och stadens vattenrum där folklivet tillsammans med sjötrafiken skapar en attraktiv och levande stadsmiljö.

Syftet med kajstrategin är att skapa förutsättningar att utveckla stadens kajer till mer levande mötesplatser tillgängliga för folkliv, restauranger och caféer. Syftet är också att samtidigt skapa fortsatt goda förutsättningar för sjöfartens behov.

Kajstrategin föreslås utgöra ett stadsövergripande styrdokument som efter beslut i kommunfullmäktige ska genomföras inom ramen för nämnders och bolagsstyrelsers ordinarie verksamhet.

Kajstrategin och stadens planering

En viktig del i kajstrategin är en väl avvägd samordning med andra initiativ och stadsövergripande styrdokument. Kajstrategin hänger därför nära samman med strategier och planer för stadens utveckling. Utgångspunkten är stadens långsiktiga vision (Vision 2040) och översiktsplanen (Översiktsplan för Stockholms stad) med målen om en växande stad, en sammanhängande stad, god offentlig miljö och en klimatsmart och hållbar stad.

Omfattning

Kajstrategin omfattar alla hårdgjorda kajer i Stockholms innerstad. Dels kajer som staden äger och dels kajer som förvaltas privat eller av Statens fastighetsverk och Kungliga Djurgårdsförvaltningen. Hamnområdena Värtahamnen, Frihamnen och Masthamnen samt delar av Stadsgården, används för tyngre kommersiell sjöfart och omfattas inte av kajstrategin.

Fokusområden för levande kajer

Strategin innehåller ett antal tematiska fokusområden som är särskilt viktiga för vad staden bör fokusera på för att levandegöra stadens kajer och vattenrum och för ett ökat folkliv. Dessa fokusområden är:

Resor och transporter

Kajerna har historiskt sett varit helt centrala för transporter av människor och varor inom, samt till och från, staden. I en hållbart växande och dynamisk storstad finns sjöfarten och dess relaterade verksamheter med i såväl den långsiktiga samhällsplaneringen som i det dagliga livet i staden. Överflyttning av gods- och persontransporter från väg till sjö är en intressant delösning för att minska trängselproblematik och öka tillgängligheten i transportsystemet.

Mat, dryck och handel

Stockholm har en stor potential till ett större utbud av restauranger och caféer både på och vid vattnet, med närhet till stadens många attraktioner och sevärdheter. Många stockholmare vill också vistas vid kajerna oftare och ser gärna fler mötesplatser i form av caféer, kiosker, restauranger och uteserveringar. På och vid stadens kajer finns även en potential för utökad handelsverksamhet i form av exempelvis marknadsstråk och loppmarknader.

Bad, rekreation och motion

Få storstäder kan som Stockholm erbjuda bad-, bastu- och båtliv, fiske och skridskoåkning i stadens centrum. Detta är populära aktiviteter som på olika sätt bör underlättas, samtidigt som människors önskan att vistas i en lugn miljö bör beaktas. Stockholms vattenrum ger förutsättningar för både aktivitet och avkoppling, och olika kajsträckor har olika karaktär.

Evenemang och urban planering

Vissa kajer används redan i dag som evenemangsområden vid till exempel större idrotts- och musikevenemang, örlogsbesök i form av marinens fartyg samt vid besök av större yachter eller äldre fartyg. Kajerna och stadens vattenrum har dock potential att fortsätta utvecklas för att i större utsträckning användas för upplevelser i form av mindre och medelstora tillfälliga evenemang och aktiviteter.

Kultur och samskapande

Konsten kan ge platser och miljöer karaktär och identitet. Stockholms kajer bör därför i högre grad präglas av ett rikt kulturellt utbud av installationer, gallerier och offentlig konst. Konsten får gärna blandas med funktion för stockholmare och besökare.

Principer för god planering

Strategin innefattar även fem principer som visar hur kajernas framtida utveckling och behov ska tillgodoses. Principerna förbättrar, enligt förslaget, långsiktigt kajerna som offentliga rum med hänsyn till de tematiska fokusområdena. Principerna gäller för både befintliga och nya hårdgjorda kajer samt vattenrummet vid kajerna. De fem principerna som nämns i strategin är följande:

Stärk kajens roll som mångfunktionell vistelseplats genom samverkan

Planeringen av kajerna ska utgå från att skapa mer plats för flanörer, restauranger och caféer samt stärka platsens vistelsekvalitet. En fråga är att se över möjligheter att minska parkeringsytor på vissa platser.

Vattenrummet som infrastruktur och offentlig miljö ska utvecklas

Vattenrummet ska i större utsträckning vara en plats för kultur, nöje och rekreation. Utifrån varje kajs unika förutsättning ska nya kreativa lösningar skapas för att ge mervärde till kajen. Detta samtidigt som kvaliteter som viktiga utblickar, siktlinjer och vattenspegel respekteras i största möjliga utsträckning och i enlighet med stadens byggnadsordning.

Kajerna ska gestaltas med hög kvalitet och vara trygga

Levande och attraktiva kajer ska vara välgestaltade, välskötta och trygga platser som är tillgängliga för alla, både från land och från vattnet. Gestaltningen ska ta tillvara varje kajs historiska värde och identitet och anpassas till miljöernas funktion och användning.

Flexibel användning av kajerna året om ska främjas

Stadens kajer ska ge möjligheter till möten, vistelse, rekreation och aktiviteter året om och på många olika sätt. Vissa kajer ska utformas med möjlighet att ändra användningen över dygnet, veckan eller året. Invånare, fastighetsägare, förenings- och näringsliv ska inom stadens processer ges möjlighet att involveras i utformningen av närmiljön.

Kajerna ska bidra till en hållbar utveckling

Miljön vid kajerna och dess vattenrum ska tas tillvara och utvecklas på ett hållbart sätt. Klimat- och miljöaspekternas konsekvenser ska tas med vid planering. Den globala klimatförändringen medför för Stockholms del bland annat en stigande temperatur, ökad nederbörd och på sikt stigande havsnivåer. Det här gör klimatfrågan betydelsefull för kajernas utveckling.

Genomförande

Strategin kommer att omsättas i konkreta planer och samverkansprojekt. Ett särskilt genomförandeprojekt kommer att möjliggöra, följa upp och samordna konkreta utvecklingsprojekt.

En utgångspunkt för genomförandet av strategin är ansvars- och finansieringsprincipen. Den innebär att kostnader som uppkommer i arbetet med att realisera strategin ska genomföras och följas upp inom ramen för ordinarie verksamhet.

Ägande och upplåtelse

Staden genom exploateringsnämnden upplåter mark till Stockholms Hamnar för hamnändamål med mera genom ett markavtal. Det nya markavtalet, som började gälla 2022, innebär att exploateringsnämnden med nyttjanderätt till Stockholms Hamnar upplåter markområden inom Värtahamnen, Frihamnen, Stadsgårdshamnen, Masthamnen samt mark vid Danvikskanalen, Hammarbyhamnen, mark för järnvägsspår vid Liljeholmshamnen, Norr och Klara Mälarstrand, Söder Mälarstrand, Gamla stan, Strömkajen, Museikajen, Nybrokajen och Strandvägen.

Inom staden, genom trafiknämnden och Stockholms Hamnar, finns även ett driftavtal som gäller drift och underhåll, tillsyn av kajer och bryggor, slussar med mera inom de områden som exploateringsnämnden upplåter till Stockholms Hamnar. Det förnyade driftavtalet har tagits fram i syfte att renodla trafikkontorets och Stockholms Hamnars ansvarsområden för framför allt Stockholms innerstadskajer.

Lokala utvecklingsmöjligheter

I förslaget till kajstrategi beskrivs åtta kajer med en nulägesbeskrivning av platserna samt förslag på utvecklingsmöjligheter på och vid respektive kaj. Urvalet av kajer är baserat på dess olika förutsättningar, utvecklingspotential och att trycket på nyttjande är stort.

De kajer som finns med i strategin är följande:

- Klara Mälarstrand/Tegelbackens kaj
- Skeppsbron
- Norra Hammarbyhamnen
- Söder Mälarstrand
- Strandvägen
- Norr Mälarstrand
- Hornsbergs strand
- Liljeholmshamnen

I förslaget anges att det finns möjligheter att profilera ett antal kajer utifrån de fokusområden som lyfts i strategin, till exempel inom hälsa och träning, kultur, evenemang samt transporter på vatten.

Underlaget bör enligt förslaget ses som visioner och kan användas som inspiration för ett vidare arbete med att utveckla stadens kajer till mer levande och trygga mötesplatser och stråk samtidigt som goda förutsättningar skapas för sjöfartens behov.

Nedan beskrivs utvecklingsmöjligheterna för de kajer som ligger inom Södermalms stadsdelsområde:

Skeppsbron

Nuläge

Skeppsbrons kaj sträcker sig från Slussen till Strömbrobron. Den fyller i dag många olika funktioner och har stora flöden av människor större delen av dygnet. Den västra delen utgör en viktig transportled för såväl gång, cykel och kollektivtrafik samt biltrafik vilket gör att tillgängligheten till platsen är väldigt god. Kajen närmast vattnet utgör ett uppskattat promenadstråk samtidigt som den spelar en viktig roll för skärgårdstrafik, turistbåtar och kryssningsfartyg. Längs sträckan finns även ett flertal caféer och restauranger.

Skeppsbron är ett exempel på en multifunktionell kaj med stora ytor som redan i dag till stor del används som evenemangsområde vid till exempel större idrotts- och musikevenemang, örlogsbesök i form av marinens fartyg samt vid besök av kryssningsfartyg, större yachter eller äldre skepp.

Utvecklingspotential

Skeppsbron utgör med sitt centrala läge och vackra vyer över Saltsjön ett område med stor potential att utvecklas för att skapa fler mötesplatser. Det är även en plats i stadens hjärta med rörlig sjöfart som det är viktigt att värna.

Ett sammanhängande, hindersfritt och belyst gångstråk föreslås bland annat längs hela sträckan. Att skapa vistelseytor med lekfulla inslag, möblering, både permanent och tillfällig samt flexibla ytor med förutsättningar för evenemang kan ge platsen högre stadslivskvaliteter framöver. En flexibel användning kan uppnås genom att se över möjligheter att minska eller ersätta parkeringsytorna, vilket förutsätter att trafikkontoret i den utredning som pågår finner möjliga ersättningslösningar.

Norra Hammarbyhamnen

Nuläge

Norra Hammarbyhamnen är ett bostads- och hamnområde på sydöstra delen av Södermalm som sträcker sig från Östgötagatan bort mot Danviksbron. Norra Hammarbyhamnens kaj är bred och har separering mellan gående och cyklister samt gränisar till parker och gröna bostadsgårdar. Detta tillsammans med den omedelbara närheten till vattnet gör Norra Hammarbyhamnen till ett populärt stråk för motionärer och flanörer. Norra Hammarbyhamnen präglas också av de fritidsskepp samt de kommersiella stillaliggande fartyg som ligger förtöjda längs kajen vilka bidrar till att skapa liv till platsen. Norra Hammarbyhamnen har dock ett relativt lågt stadslivsindex på grund av en avsaknad av serviceutbud, levande bottenvåningar och sittplatser.

Utvecklingspotential

Norra Hammarbyhamnen är ett bra exempel på en kaj som har möjlighet att utvecklas till att bli mer multifunktionell. Flertalet stråk ansluter till denna kaj, till exempel promenadstråket längs Årstaviken, Masthamnen, Vintertullsparken och slutet av Östgötagatan. Inriktningen för denna kaj bör vara att ta vara på kajens popularitet som rekreativstråk genom att i samverkan fortsätta att utveckla motions- och promenadstråket utmed vattnet.

Området mot öster fram till Danviktullsbron och vidare till Masthamnen bör kompletteras med tydliga, trygga och tillgänglighetsanpassade gångstråk. Ett förbättrat gångstråk dels i norr, men även i sydväst under Skanstullsbron skulle stärka ett sammanhängande stråk runt hela Södermalm.

Fler publika verksamheter på och vid kajen skulle öka stadslivskvaliteterna på platsen genom att tillföra fler uteserveringar och temporära aktiviteter. Mandelparken samt Anna Lindhs park och andra öppna ytor som ligger i anslutning till kajen bör om möjligt utvecklas. Detta med syfte att skapa flexibilitet och underlätta för temporära evenemang, konst, scener, marknader, sittplatser, utomhusbio och flexibla paviljonger.

Söder Mälarstrand

Nuläge

Söder Mälarstrand har en cirka två kilometer lång kajsträcka. Den sträcker sig längs Riddarfjärden från Pålsundet i väst till Centralbron i öst. Kajen har en varierande bredd och inrymmer bland annat separerad gång- och cykelbana, angöringsgata samt parkering längs vissa sträckor. Söder Mälarstrand har relativt lågt stadslivsindex på grund av den bullriga miljön och liten andel

publika verksamheter. Längs kajen finns varierande typer av större fartyg, kommersiella stillaliggande fartyg och privata fritidsskepp med båtboende som skapar liv till platsen samt ger trygghetsskapande effekter.

Utvecklingspotential

Det gynnsamma läget med utsikt över Stadshuset och Norr Mälärstrand kan utvecklas till en mer attraktiv plats att vistas på. Fler målpunkter, aktiviteter och ett större serviceutbud kan bidra ytterligare till en rikare upplevelse längs denna kaj. Erfarenheter från stadens tidigare projekt "Bo på båt" har visat att det är en av stadens kajer som lämpar sig för boende på båt.

Möjligheterna att till större del utnyttja vattenrummet mellan Söder och Norr Mälärstrands kajer bör undersökas för att skapa ett mer levande offentligt rum på vattnet. Detta har potential att ge staden utökade vistelseytor och ökade möjligheter till aktiviteter på vatten.

Generellt bör vattenkontakten förbättras genom att placera fler sittplatser, anordna bryggor och pontoner som kan nyttjas på olika sätt. Här finns möjlighet att skapa fler platser att utveckla kultur- och sportevenemang i syfte att aktivera kajen. Till exempel genom dansbana, kulturpaviljong, teater på vatten och konstutställningar.

Torkel Knutssonsgatan kopplas ihop med Söder Mälärstrand via trappor och gång- och körbana. I anslutning till trapporna bör det anläggas passager över körbanan. Det skulle medföra att gatan blir mindre av en barriär. Vissa parkeringsytor bör kunna nyttjas till pop-ups och tillfälliga evenemang och aktiviteter längs kajen som kan variera med årstiderna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsmiljöavdelningen inom Södermalms stadsdelsförvaltning. Ärendet har behandlats av förvaltningsgruppen, pensionärsrådet och i rådet för funktionshindersfrågor den 19 april 2022.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen anser att förslaget till kajstrategi för Stockholms stad är ett mycket väl genomarbetat dokument som beskriver kajernas nuvarande funktioner och hur de kan utvecklas till mer levande mötesplatser samtidigt som de uppfyller sjöfartens behov.

Förvaltningen bedömer att förslagets fokusområden som syftar till att levandegöra stadens kajer och vattenrum samt principerna kring kajernas framtida utveckling är relevanta för att uppnå strategins syfte som är att stadens kajer ska levandegöras.

Beträffande en av de principer kring kajernas framtida utveckling som anges i förslaget, *"Vattenrummet som infrastruktur och offentlig miljö ska utvecklas"*, är det enligt förvaltningen viktigt att innerstadens vattenspeglar bevaras i största möjliga utsträckning då de ingår i riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården.

Förvaltningen uppskattar förslaget att ett särskilt genomförandeprojekt inrättas för att samordna de konkreta utvecklingsprojekten vilket borgar för att strategins visioner kan realiseras på ett effektivt sätt.

Nedan lämnar förvaltningen synpunkter på de utvecklingsmöjligheter som anges för de kajer som ligger inom Södermalms stadsdelsområde.

Skeppsbron

Beträffande de utvecklingsmöjligheter som anges för Skeppsbron anser förvaltningen att det är viktigt att hänsyn tas till de höga kulturvärden som finns vid kajen vid val av evenemang och installationer. Det pågående arbetet från trafikkontorets sida att undersöka möjligheten till att minska eller ersätta parkeringsytorna på kajen ser förvaltningen som intressant då det eventuellt skulle innebära större ytor för vistelse på denna centralt placerade plats i staden.

Då det enligt förvaltningen finns ett behov av en hundrastgård i Gamla stan önskar förvaltningen att möjligheten att inrätta en sådan vid Skeppsbron utreds i kommande projekt.

Norra Hammarbyhamnen

I strategin anges att Mandelparken samt Anna Lindhs park och andra öppna ytor som ligger i anslutning till kajen om möjligt bör utvecklas med syftet att skapa flexibilitet och underlätta för bland annat temporära evenemang, konst, scener, marknader, sittplatser, utomhusbio och flexibla paviljonger. I Parkplan Södermalm anges bland annat att de flexibla gräsyterna i Mandelparken och Anna Lindhs park ska bevaras vilket förvaltningen anser vara viktigt att ha med sig i genomförandet av eventuella förändringar i dessa parker.

Förvaltningen instämmer i strategins bedömning att inriktningen för Norra Hammarbyhamnens utveckling bör vara att ta vara på kajens popularitet som rekreationsstråk genom att i samverkan fortsätta att utveckla motions- och promenadstråket utmed vattnet. Inriktningen ligger även i linje med stadsdelsnämndens tidigare beslut kring ett medborgarförslag gällande att tillföra ett utegym i området.

I strategin anges att området mellan Norra Hammarbyhamnen och Masthamnen bör kompletteras med ett tydligt, tryggt och tillgänglighetsanpassat gångstråk. Förvaltningen anser att detta skulle vara värdefullt då det skulle möjliggöra vattennära promenad runt hela Södermalm.

Söder Mälmarstrand

Förvaltningen anser att strategins förslag att på olika sätt aktivera Söder Mälmarstrand är positivt då kajen till stora delar saknar stadsliv.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Expedieras till
Kommunstyrelsen.

Ann-Christine Jenvén
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Andreas Evestedt
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Kajstrategi för Stockholms stad 2022.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Ann-Christine Jenvén, Stadsdelsdirektör	2022-04-06
Andreas Evestedt, Avdelningschef	2022-04-06